

Številka: 0070-7/2024/1

Datum: 13. 6. 2024

Zadeva: Spremeni dopis k javni obravnavi predloga Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o samozaposlenih v kulturi.

Ministrstvo za kulturo je v javno obravnavo poslalo predlog Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o samozaposlenih v kulturi. S tem se začenja prvi del večje reforme statusa samozaposlenih v kulturi, ki med drugim uvaja karierno dinamiko s ciljem izboljšanja položaja delavcev v kulturi.

Ključna sprememba nove uredbe je uvedba štirih kariernih razredov oziroma karierne dinamike. Ta bo samozaposlenim v kulturi ob sprejetju nadaljnjih zakonskih sprememb omogočala večjo socialno varnost v različnih življenjskih obdobjih. Vstopni karierni razred Samozaposlen v kulturi IV je namenjen tistim, ki začenjajo z delom v kulturi, najvišji pa bo razred Samozaposlen v kulturi I, ki bo namenjen posameznikom na vrhu kariere. Razreda Samozaposlen v kulturi III in II sta namenjena tistim, ki so prešli iz začetnega v kontinuirano delo v kulturi. Z uvedbo vstopnega kariernega razreda, za katerega veljajo prilagojeni pogoji, Ministrstvo rešuje visoko prekarizirane mlade v kulturi, ki imajo po zaključku študija težave z ureditvijo svojega pravnega statusa. Najvišji razred karierne dinamike naslavlja samozaposlene, ki so na vrhu kariere. Tu se zasleduje načelo daljših procesov in višje kakovosti dela, kar se bo po dodatnih zakonskih spremembah prelevilo tudi v več socialnih pravic, ki omogočajo varnejši prehod v upokožitev.

Pogoji za pridobitev statusa samozaposlenega v kulturi in pravice do plačila prispevkov bodo v primeru najvišjih dveh razredov vezani na delovno dobo. Za vstop v razred Samozaposlen v kulturi I je pogoj 30 let, za razred Samozaposlen v kulturi II pa 20 let delovnih izkušenj na področju kulture. Za preostala razreda teh pogojev ni. Za vse štiri razrede pri vpisu v razvid še naprej ostajajo veljavni splošni pogoji. Posameznik se lahko prijavi v razvid z največ štirimi poklici, s čimer se zasleduje bolj usmerjen karierni razvoj.

Prevedba zdajšnjega sistema v nove razrede v prvi fazi od samozaposlenih, ki že imajo status in pravico do plačila prispevkov za socialno varnost, ne bo zahtevala dodatnih aktivnosti. Prevedba v razred Samozaposlen v kulturi III bo namreč avtomatična. Če bo samozaposleni želel biti uvrščen v višji karierni razred, bo lahko za to zaprosil v roku pol leta, ali pa bo za to zaprosil ob naslednjem podaljšanju pravice do plačila prispevkov. Že podeljen obseg pravice do plačila prispevkov bo na podlagi te spremembe uredbe ostal enak. Vsi, ki se bodo v status prijavljali po uvedbi uredbe, bodo to storili po novi metodologiji. Napredovanje po razredih bo odvisno od posameznika, število podaljšanj znotraj posameznega razreda pa ne bo omejeno. Prvi, nujni korak za večji obseg socialnih pravic samozaposlenih je z uvedbo kariernih razredov predvsem administrativen. Ob prihajajoči spremembi Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo pa se bodo na administrativno prevedbo razredov dodale različne pravice.

Predlog spremenjene uredbe je tudi prvi večji poseg v kriterije obsega in kakovosti v zadnjem desetletju in na novo definira merila za pridobitev statusa samozaposlenih in pravico do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna. Ključna smernica sprememb je načelo »vsako delo šteje«. Samozaposleni v kulturi namreč poleg svoje osnovne dejavnosti na področju kulture opravljajo tudi številna, praviloma neplačana dela, od izobraževanja, mentoriranja, skrbi za internacionalizacijo njihovega dela, organizacijo gostovanj in ostale strokovne naloge. Po novem bo tudi to delo, ki je nujno za doseg izjemnih dosežkov v kulturi,

presojsano in upoštevano znotraj kriterijev kakovosti dela. Ti kriteriji so po novem za vse poklice enaki in se modularno seštevajo. Dosedanji pogoj, da je treba za vsak kriterij kakovosti prejeti več kot polovico točk, ne velja več. Tudi kriteriji obsega postajajo modularni in bodo zato prilagodljivejši individualnim ustvarjalnim potem ter bodo omogočali večjo specializacijo poklicev, s tem pa kakovost del. Vsak tip dela bo ovrednoten z določenimi točkami, ki se bodo med seboj seštevale.

Skupno število možnih točk v posamezni vlogi je še naprej 100, prav tako je skupno najvišje možno število točk za kriterij obsega 30 točk in za kriterije kakovosti 70 točk. Pri kriteriju obsega se spreminja prag, ki bo odvisen od razreda karijerne dinamike, za katerega posameznik podaja vlogo za pravico do plačila prispevkov. Tak sistem omogoča tudi bolj pregledno ugotavljanje izpolnjevanja praga pri kriteriju obsega, predvsem če posameznik deluje na več področjih. Točke so bile smiselno prevedene iz obstoječega sistema, razen, kjer obseg ni ustrezen realnemu stanju na terenu. Tako je tudi po novem prag možno doseči s podobnim obsegom dela.

Po skoraj desetih letih se na novo definira tudi seznam poklicev samozaposlenih v kulturi, saj je v tem času nastalo velik novih, predvsem tistih, ki so vezani na nove umetniške in tehnološke postopke. Z uredbo je predlaganih 8 novih poklicev, več kot 20 je spremenjenih na vsebinski ali področni ravni.

S spremembo uredbe ministrstvo zasleduje tudi večjo enakost spolov in bolj enakomerno porazdeljeno skrbstveno delo delavcev v kulturi. Da bi olajšali vrnitev na delo samozaposlenim, ki se vračajo iz materinskega, očetovskega ali starševskega dopusta, ali so bili odsotni z dela zaradi nege družinskih članov, ali pa daljših bolezni, se jim ustrezno podaljša obdobje presoje njihovih dosežkov.

V uredbi je posodobljen seznam nagrad s področja kulture ter številne druge spremembe, ki bodo omogočala optimalnejše administriranje statusa samozaposlenih v kulturi. Spremembe uredbe so nastale v dialogu s strokovno javnostjo in predstavljajo ključno osnovo za nadaljnje ukrepe, s katerimi bo izboljššan delovni in socialni položaj samozaposlenih v kulturi. Predloge, pripombe in mnenja lahko oddate do vključno 15. julija 2024. Veselimo se dialoga o potrebnih spremembah statusa samozaposlenih v kulturi.

S spoštovanjem,

mag. Marko Rusjan
državni sekretar